

Липар XVIII/ 64 / 2017.

Уредништво

проф. др Часлав Николић
Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
одговорни уредник

доц. др Јелена Арсенијевић Митрић
Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
оверлајвни уредник

проф. др Владимир Поломац
Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац

доц. др Биљана Влашковић Илић
Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац

доц. др Мирјана Секулић
Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац

доц. др Јелена Даниловић Јеремић
Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац

доц. др Невена Вујошевић
Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац

доц. др Бојана Вељовић
Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац

Радомир Митрић, сарадник за
дигитализацију и веб презентацију
Универзитетска библиотека у Крагујевцу

проф. др Ана Јовановић
Филолошки факултет, Београд

проф. др Павле Ботић
Филозофски факултет, Нови Сад

др Јана Алексић
Институт за књижевност и уметност, Београд

проф. др Персида Лазаревић ди Ђакомо
Универзитет „Г. д Анунцио“, Пескара,
Италија

доц. др Маријана Поца
Универзитет „Сапјенца“, Рим, Италија

проф. др Татјана Алексић
Универзитет Мичиган, САД

проф. др Јеленка Пандуревић
Филолошки факултет, Бања Лука, Република
Српска (БиХ)

доц. др Светлана Калезић
Филозофски факултет, Никшић, Црна Гора

доц. др Остап Славински
Филолошки факултет Универзитета „Иван
Франко“, Лавов, Украјина

доц. др Борјан Јанев
Пловдивски универзитет, Пловдив, Бугарска

доц. др Мартин Стефанов
Факултет за словенску филологију,
Универзитет „Климент Охридски“, Софија,
Бугарска

Секретар уредништва

Бојана Вељовић
Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац

Editorial Board

Časlav Nikolić, Associate Professor, PhD
Faculty of Philology and Arts, Kragujevac
Editor in Chief

Jelena Arsenijević Mitrić, Assistant Professor, PhD
Faculty of Philology and Arts, Kragujevac
Managing editor

Vladimir Polomac, Associate Professor, PhD
Faculty of Philology and Arts, Kragujevac

Biljana Vlašković Ilić, Assistant Professor, PhD
Faculty of Philology and Arts, Kragujevac

Mirjana Sekulić, Assistant Professor, PhD
Faculty of Philology and Arts, Kragujevac

Jelena Danilović Jeremić, Assistant Professor, PhD
Faculty of Philology and Arts, Kragujevac

Nevena Vujošević, Assistant Professor, PhD
Faculty of Philology and Arts, Kragujevac

Bojana Veljovic, Assistant Professor, PhD
Faculty of Philology and Arts, Kragujevac

Radomir Mitrić, Associate for digitization and
web presentation
University Library of Kragujevac

Ana Jovanović, Associate Professor, PhD
Faculty of Philology, Belgrade

Pavle Botić, Associate Professor, PhD
Faculty of Philosophy, Novi Sad

Jana Aleksić, PhD
Institute for Literature and Arts, Belgrade

prof. Persida Lazarević di Giacomo, Full
Professor, PhD
The G. d'Annunzio University, Pescara, Italia

Marianna Pozza, Assistant Professor, PhD
University of Rome „La Sapienza“, Italy

Tatjana Aleksić, Associate Professor, PhD
University of Michigan, USA

Jelenka Pandurević, Associate Professor, PhD
Faculty of Philology in Banja Luka, Bosnia and
Hercegovina

Svetlana Kalezić, Assistant Professor, PhD
Faculty of Philosophy in Nikšić, Montenegro

Ostap Slavinski, Assistant Professor, PhD
Faculty of Philology, „Ivan Franko“ National
University of Lviv, Ukraine

Borjan Janev, Assistant Professor, PhD
University of Plovdiv, Plovdiv, Bulgaria

Martin Stefanov, Assistant Professor,
PhD Faculty of Slavic Studies,
University „St. Kliment Ohridski“, Sofia,
Bulgaria

Editorial assistant

Bojana Veljović
Faculty of Philology and Arts, Kragujevac

Литер

Часопис за књижевност, језик, уметност и културу
Journal for Literature, Language, Art and Culture

година XVIII / број 64 / 2017
Year XVIII / Volume 64 / 2017

Универзитет у Крагујевцу
University of Kragujevac

САДРЖАЈ

ЧЛАНЦИ

- Бранка Л. Миленковић**
КОМУНИКАТИВНО СВОЈСТВО КОХЕРЕНЦИЈЕ
У АНГЛИСТИЧКОМ РЕТОРИЧКОМ ОБРАСЦУ 11
- Сања Маркељић**
ПРАГМАТИЧКА АНАЛИЗА ЈЕЗИЧКЕ ПРОДУКЦИЈЕ
БРОКИНЕ И ВЕРНИКЕОВЕ АФАЗИЈЕ 31
- Сузана С. Марковић**
РЕАЛИЗАЦИЈА ДИРЕКТИВНИХ ГОВОРНИХ ЧИНОВА
У ДРАМИ *МИЛЕВА АЈНШТАЈН* ВИДЕ ОГЊЕНОВИЋ 47
- Милица С. Божић**
СЕМАНТИЧКО РАЗЈЕДНАЧАВАЊЕ У НИЗУ ИМЕНИЧКИХ
ДЕМИНУТИВА ИЗВЕДЕНИХ ОД ЈЕДНЕ ОСНОВЕ 61
- Биљана Б. Мишић**
СОЦИОЛИНГВИСТИЧКИ СТАТУС СОЛИДАРНОСТИ
ИЗ ПЕРСПЕКТИВЕ ЛЕКСИКЕ 77
- Катарина Д. Јеремић**
СОМАТСКИ ФРАЗЕОЛОГИЗМИ СА КОНСТИТУЕНТОМ
KOPF У НЕМАЧКОМ ЈЕЗИКУ И *ГЛАВА* У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ:
ПРОБЛЕМИ ЕКВИВАЛЕНЦИЈЕ 85
- Милена Д. Матић**
КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА ПОРЕДБЕНИХ ФРАЗЕМА
СА ЗОНИМА У НЕМАЧКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ 103
- Александар Т. Танасијевић**
ГЛАГОЛИ *SER* И *ESTAR* У ШПАНСКОМ ЈЕЗИКУ И ЊИХОВИ
ЕКВИВАЛЕНТИ У СРПСКОМ 121
- Тања М. Petrović**
ГРАМАТИЧКА И СЕМАНТИЧКА TERMINOLOGIЈА
У РАДОВИМА О ГЛАГОЛСКОМ ВРЕМЕНУ НА ПРИМЕРУ
ИТАЛИЈАНСКОГ И СРПСКОГ ЈЕЗИКА 145
- Марија Н. Вујовић**
НЕГАТИВНИ ТРАНСФЕР У ПИСАНОЈ ПРОДУКЦИЈИ
СРПСКИХ ГОВОРНИКА КОЈИ КАО Л2 УЧЕ ИТАЛИЈАНСКИ
А КАО Л3 ШПАНСКИ ЈЕЗИК 161

Тијана Н. Кукић Маурицио Н. Барби КАРАКТЕРИСТИКЕ НЕОСТАНДАРДНОГ ИТАЛИЈАНСКОГ ЈЕЗИКА У ФИЛМУ <i>КАТЕРИНА ОДЛАЗИ У ГРАД</i>	181
Јелена Ђ. Гојић МЕТОДЕ ПОЗОРИШНЕ ПЕДАГОГИЈЕ У ОБРАЗОВАЊУ НАСТАВНИКА	191
Kornelija Kuvač-Levačić THE THEME OF MOTHERHOOD IN THE AUTOBIOGRAPHICAL DISCOURSE OF VESNA PARUN	205
Stefan Pajović Pavle Leković STANISLAV PREPREK AS AN UNREALIZED AUTHOR OF SCIENCE FICTION	219
Јелена М. Тодоровић СТРУКТУРАЛНЕ ВРЕДНОСТИ ЕУРИПИДОВЕ ТРАГЕДИЈЕ <i>МЕДЕЈА</i>	233
Владан Бајчета ПСИХОЛОШКА СТУДИЈА ФАНАТИЗМА – ДРАМА <i>КОМАНДАНТ САЈЛЕР</i> БОРИСЛАВА МИХАЈЛОВИЋА МИХИЗА	251
Жарко Миленковић ПОЕТИЧКИ ОДРАЗИ ДЕЛА ЈОВАНА ДУЧИЋА У ПОЕЗИЈИ ИВАНА В. ЛАЛИЋА – МОТИВ МОРА.....	261
Наташа З. Антонијевић ДРУШТВЕНА НОРМА И ТРАНСРОДНОСТ У ФИЛМОВИМА <i>NORMAL</i> И <i>LAURENCE ANYWAYS</i>	281
Исидора М. Каловић ПОСТМОДЕРНИ РЕАЛИЗАМ У ДЕЛИМА ХАВИЈЕРА МАРИЈАСА	295
Александра М. Петровић ЧИТАЊЕ ДИСА У НАСТАВИ	315
ПРИКАЗИ	
Јелена Ђ. Марићевић ЦЕЛИНА <i>ГОВОРИ</i>	325

Милена Ж. Кулић У СЛАВУ И СПОМЕН ЈОВАНА СТЕРИЈЕ ПОПОВИЋА	329
Милица В. Ђуковић ПОСВЕЋЕНОСТ БАНАТУ МИЛИВОЈА НЕНИНА.....	337
Данијела Радовић 500 ГОДИНА РЕФОРМАЦИЈЕ У СВЕТУ: ПРОТЕСТАНСКЕ СВЕШТЕНИЦЕ У МИРУ ЗА МИР	345
Стефан Пајовић ОБЈЕКТИВНИ ИРАЦ НА СУБЈЕКТИВНОМ БАЛКАНУ	349
БИБЛИОГРАФИЈА.....	355

ЧЛАНЦИ

*Часопис за књижевност, језик,
уметност и културу*

◆

Милица С. Божић¹
Универзитет у Београду
Филолошки факултет
Докторске студије из језика

СЕМАНТИЧКО РАЗЈЕДНАЧАВАЊЕ У НИЗУ ИМЕНИЧКИХ ДЕМИНУТИВА ИЗВЕДЕНИХ ОД ЈЕДНЕ ОСНОВЕ

У раду је посматран процес десинонимизације међу именичким деминутивима изведеним од једне основе. Циљ истраживања је да се, у оквиру аналитичког корпуса, укаже на оне примере у којима се од синонимног односа одступа. Према постављеном циљу, да би се уочили елементи (семантичке) диференцијације, испитивани су: творбени процес и морфолошке одлике чланова синонимског низа, полисемија неких деминутива, као и њихова стилска функција, а истраживање је употпуњено и анкетним подацима у вези са одабраним корпусом. Корпусно и анкетно истраживање показало је да десинонимизација представља, пре свега, резултат обличке варијативности деминутива изведених од једне основе, као и процеса лексикализације.

Кључне речи: семантичко разједначавање, десинонимизација, именички деминутиви, корпусно истраживање, анкетно истраживање.

1. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Предмет нашег рада су именички деминутиви изведени од једне основе, чији је однос примарно успостављен као однос (једнокоренске) синонимије. У нашем раду бавићемо се низовима именичких деминутива са фокусом на семантичком разједначавању, односно појави десинонимизације.

Циљ истраживања је да се, у оквиру аналитичког корпуса, укаже на оне примере у којима се од синонимног односа одступа. Да би се уочили елементи (семантичке) диференцијације због које, између осталог, у језику опстају синонимни низови, постављени су неколики, ужи, циљеви.

- 1) Испитаћемо у каквом односу стоје деминутивни облици изведени од једне основе: да ли увек постоји однос синонимије међу деминутивним изведеницама једне основе помоћу различитих суфикса, или се тај семантички однос нарушава, можда управо том обличком варијативношћу. Тако ћемо

1 milica.bozic91@gmail.com

испитати како се испољава семантичка разлика кроз творбени процес (једна основа, а различит суфикс).

- 2) Уочићемо да деминутивни облици развијају полисемију. Отварањем поља полисемије, могућ је процес лексикализације. Управо ту појаву ћемо издвојити као један од могућих путева којим се деминутивни облици од једне основе семантички диференцирају: онда када једна именица изгуби деминутивно значење и лексикализује се.
- 3) За тумачење квалитета семантичког односа међу деминутивним дериватима релевантна је њихова употребна вредност. Зато ћемо деминутиве посматрати у контексту.
- 4) Биће изнети резултати анкете са изворним говорницима српског језика, ради испитивања њиховог језичког осећања у вези са посматраном појавом.

2. РАЗМАТРАЊА О СЕМАНТИЧКОМ РАЗЈЕДНАЧАВАЊУ ДЕМИНУТИВНИХ ИМЕНИЧКИХ ИЗВЕДЕНИЦА

У српској лингвистици примећена је појава да једна именица може имати више деминутива. У нивовима именичких деминутива врло често говоримо о синонимима.²

Ова појава примећена је и у руском језику: *книџа* – *книжечка* – *книженка* (Матијашевић 1982: 121). У „Руској граматици“ наводи се да „од неких основа постоје управо синонимски деривати с различитим суфиксима: *часок* и *часик* (*час*: „сат, тренутак“), *лоскушок* и *лоскушкик* (*лоскуш*: „парче, комадић“), *суйик* и *суйчик* (*суй*: „супа“), *шајанок* и *шајанчик* (*шајан*: „троножац“), *шкафик* и *шкафчик* (*шкаф*: „орман“)” (1980: 209).³

2 У науци стоји отворено питање како одредити однос међу деминутивима једне основе. У вези са суфиксима *-ић* и *-чић*, Владан Јовановић примећује да речници РСАНУ и РМС бележе „лексичке варијанте деминутива од истих основа“, попут: *бокалић* и *бокалчић*, *дућанић* и *дућанчић*, *калуђерић* и *калуђерчић*, *прозорић* и *прозорчић*, *сомић* и *сомчић* (Јовановић 2010: 37). Отворено је питање да ли су нивови деминутивних деривата од једне мотивне речи: дублети, синоними или варијанте. Стјепан Бабић у вези са деминутивним именицама изведеним суфиксом *-ак* (*анђелак*, *црвак*, *цвијешак*, *ђаволак*, *јрмак*, *језичак*, *коријенак*, *лисијак*, *облачак*, *прозорак* итд.) примећује да оне граде *дублетне умањенице* на *-ић* и *-чић*: „За те именице је значајно да *gotovo* све имају *dubletne* *umanjenice* са *-ić* или *-čić*. *Razlika* је међу њима у *tome* *što* су *sufiksi -ić* и *-čić* *veoma* *plodni*, а *sufiks -(a)k* је у *ovoj* *kategori*ји *slabo* *plodan*.“ (Бабић 1986: 84). Дакле, облике деминутива са суфиксом *-ак* (*цвешак*) и изведенице са суфиксом *-ић* (*цвешић*) аутор назива *дублетима*, иако су постале *извођењем* различитим суфиксима. Ипак, циљ овог рада није оштро *разграничавање* поменутих појава, а да ћемо се *придржавати* схватања да је однос међу деминутивним именичким изведеницама однос (једнокоренске) синонимије.

3 „От некоторых основ существуют синонимичные образования с разными морфами: *часок* и *часик*, *лоскушок* и *лоскушкик*, *суйик* и *суйчик*, *шајанок* и *шајанчик*, *шкафик* и *шкафчик*.“

У вези са српским корпусом у даљем испитивању ослонићемо се на дефиницију синонима која гласи: „лексички синоними су лексичке јединице које реферирају на исти референт” (Драгићевић 2010: 248).

У студији о деминутивним и аугментативним именицама у српском језику, Владан Јовановић даје дериватолошку и семантичко-прагматичку анализу деминутива. Аутор примећује да су поједини деминутиви са суфиксима *-це* и *-ић* (*-чић*) у РМС представљени као „потпуни синоними” (*џрстџенце* и *џрстџенчић* „дем. од прстен”).

Испитујући дублетност код деминутива, Ничка Бечева (2000) истиче она својства семантичке диференцијације која бисмо применили у испитивању проблема нарушавања синонимности: „избор једног или другог облика зависи од контекста, од избора говорника, од танке стилске нијансе или можда дијалекатског окружења” (Бечева 2000: 200). Дакле, низови деминутива изведених од једне основе могу се семантички разликовати према некој компоненти: према градацији емоционалности или у стилској нијанси.

Важно је приметити да се деминутивни облици од једне основе семантички диференцирају тако што се један облик лексикализује. Изнећемо примере полисемије деминутива, а истаћи ћемо оне именице које су се лексикализовале. Р. Драгићевић нас упућује на то да: „лексикализацију треба схватити као последњи стадијум у осамостаљивању недеминутивних значења деминутива” (Драгићевић 2016: 83).

За испитивање је значајан и творбени аспект. Повезаност творбене и лексичке синонимије већ је уочена:

„Лако се запажа, на пример, да материјално различити суфикси образују речи од исте основе [...], да читав низ суфикса може да учествује у творби речи исте семантичке категорије ([...]-*ић*, *-це*, *-ица* творе деминутиве), да се поједини суфикси у погледу форме сасвим мало разликују ([...]-*ић* и *-чић*)[...]. У оквиру синонимије суфикса нисмо могли избећи проблем синонимије речи изведених од исте основе помоћу формално различитих, али семантички блиских суфиксних морфема. [...] Суфикси су синонимични ако речима дају заједничко категоријално значење или их уведу у одређену лексичко-семантичку категорију (наравно, реч је о материјално различитим суфиксима).” (Ђорић 2008: 227).

А синонимна творба је такође и предуслов за семантичко разједначавање: „чим постоји синонимна творба, отворени су путеви десинонимизацији” (Тафра 2005: 273).

У разматрању питања синонимског низа истакнута је важна карактеристика таквих група речи, а то је да „везе међу члановима низа могу да се распадне, да никну нове, да буду привремене, или сталне у једном одређеном периоду језика” (Матијашевић 1982: 117). Схватање да је апсолутна синонимија условљена само одређеним временским интервалом, да представља прелазну фазу у развоју односа међу лексемама налазимо и у новијим радовима посвећеним питању синонимије:

„уколико се у одређеном развојном стадијуму језика појаве апсолутни језички синоними, обавезно долази до њихове употребне диференцијације или а) с обзиром на критеријум територијалне или функционално-стилске дистрибуције, или пак б) с обзиром на њихову десинонимизацију.” (Ковачевић 2016: 78).

Према једном схватању десинонимизација за резултат има (искључиво) појаву паронимије: „Десинонимизација је један од начина настанка паронима, ријечи истога корјена, дакле изрази дјеломично подударних, и различита значења, али с јаким потенцијалом замјенљивости због звуковне и значењске блискости.” (Тафра 2005: 271). Такође је примећено да „десинонимизација може настати и због других разлога, на пример због тежње да се разједначи именоване живого од неживого, конкретнога од апстрактнога, активнога од пасивног и сл.” (Тафра 2005: 270).

Према другом схватању десинонимизација се огледа у томе што један се члан синонимског пара по одређеној компоненти разликује од другог и за резултат има блискозначност: „Десинонимизирани синоними постају блискозначнице, чије се семанте диференцирају најмање једном битном семантичком компонентом.” (Ковачевић 2016: 78).

За ову прилику издвајамо појам разједначавања као кључног у вези са десинонимизацијом.

3. ИСПИТИВАЊЕ АНАЛИТИЧКОГ КОРПУСА

Грађу за истраживање представља српски књижевни језик. Наш корпус представљају именичке деминутивне изведенице од једне основе. Регистар деминутива сачинили смо према *Обраћном речнику српскога језика, Речнику српскога језика, Речнику српскохрватскога књижевног језика, Речнику српскохрватског књижевног и народног језика САНУ*, из којих смо издвајали лексикографске дефиниције и примере употребе. Одабрани корпус представљен је у **Регистру**.

Сви деминутивни облици једне речи дефинисани су помоћу квалификатора *дем.* и *хий.*, што нас упућује на претпоставку да међу њима нема семантичке разлике и да су у питању синоними. Испитаћемо на који начин се међу овим облицима испољава однос синонимије, а затим и како се од тог односа одступа, односно како се деминутиви семантички разликују.

Предмет испитивања представља група деминутива са значењем младих живих бића (животиња). За разлику од деминутива са значењем предмета у којима доминира компонента 'мало', унесена суфиксом, деминутив живих бића означава, чини се, пре свега, 'младо живо биће'.

Према успостављеним циљевима најпре ћемо испитати морфолошке и творбене карактеристике деминутивних изведеница, затим ћемо посматрати полисемију и метафорична значења демину-

тива, издвојити недеминутивна значења изведеница и пратити њихову лексикализацију.

Испитаћемо да ли деминутивни облици могу бити употребљени у истом контексту. Значења наведених деминутива показаћемо на примерима употребе у истом (или приближно истом) контексту у реченицама издвојеним са *Електронској кориџури*.

За испитивање семантичке диференцијације међу члановима синонимског низа важна је улога контекста, дакле употребна вредност лексема:

„Дефиниције појма синонимности разликују се углавном по томе у којој мери рачунају са фактором 'одступања' од онога што зовемо 'исто', 'еквивалентно', 'слично' или 'блиско' значење, односно колико рачунају са тзв. контекстуалним значењем. [...] Сви аутори наглашавају важност контекстуалног значења у разрешавању градијента синонимности синонимског низа, реда итд.” (Савић 1982: 31–32).

Истраживање ћемо употпунити резултатима анкете спроведене међу студентима Филолошког факултета Универзитета у Београду.

Чини се да је испитивање језичког осећања изворних говорника добар показатељ квалитета односа међу речима који је начелно успостављен као синониман, на шта нас упућују и нека истраживања синонимије:

„Уколико не постоји недвосмислен критеријум шта је синоним једне речи, однос синонимије сазнајемо на основу лексикографских приручника. Ако та информација у приручнику изостане, можемо се ослонити на сопствену интуицију. Будући да се интуиције изворних говорника могу прилично разликовати, поузданији критеријум јесте интересубјективна сагласност, тј. анкета са више изворних говорника, где се најчешћи одговори узимају као полазиште при разматрању.” (Јакић 2014: 176).

3.1. НЕКЕ МОРФОЛОШКЕ И ТВОРБЕНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ИМЕНИЧКИХ ДЕМИНУТИВА

Да би се испитао утицај обличке варијативности на семантички аспект, аналитички корпус је разврстан према морфолошком критеријуму, а деминутивне именице су посматране кроз творбenu структуру.

3.1.1. Деминутиви од основе мушког рода. Ако је мотивна реч мушког рода, деминутиви се изводе суфиксима: *-ић/-чић*, *-ак (-ичак)*, *-че*.

У овој поткатегорији налазе се деминутиви постали од основне именице која означава животињу (*јолуб*). Деминуцијом ових именица добија се значење 'младог живог бића', односно 'младунче животиње' (*јолујчић/јолубићи јолујче*).

„Семе 'умањујуће' и 'мало'у сфери деминуције са значењем животиња реализују се примарно као 'младунче', 'млада јединка животиње', а затим и као по 'мали по величини, тежини и сл.'" (Ристић и др. 2005: 608).⁴

Деминутивно значење једне именице, може се исказати помоћу више деминутива изведених од ње, што потврђују следећи примери: *Голубице* „дем. и хип. од голуб” и *јолубић/јолубић* „дем. и хип. од голуб”: *Морао сам просути неколико литара кукуруза, док се један јолубић није достигао да ми дође на испружени глан.* (РСАНУ); *Истио тако би прекидала забаву, кад би јој се приближило које омиљено пиле или јолубице.* (РСАНУ); *Наши јолубићи још су јолуждрави.* (РСАНУ).

Међутим, код неких именица чешћа употреба једне изведенице у деминутивном значењу већ може сугерисати и семантичку диференцијацију. Размотрићемо употребу изведеница именице *јелен*: *јеленце* „дем. и хип од јелен” и *јеленак* „дем. и хип од јелен”. То је тако и у животињском свету, *кошуша* мора своје *јеленце* да научи *шша* „није” и *шша* „јесте”, како би оштало у суровом свету шуме. (Полишика). Употреба изведенице *јеленак* у деминутивном значењу потврђена је само у једном примеру: *Јеленак ми јору ломи,| јушак да му је;| за њим иде кошушица;| шек груј да му је.* (Народна лирска песма: *Јелен и кошуша*). У оваквој употреби дати облици су синоними, али ипак јединствен пример сведочио врло ниској фреквенцији облика изведеног суфиксом *-ак* и упућује на семантичко разједначавање.

3.1.2. Деминутиви од основе средњег рода. У овој групи налазе они облици деминутива који су постали од мотивне речи која већ означава 'младунче животиње'. Оне су дефинисане као „дем. и хип.” или само „дем.”.

У овој семантичкој групи налазе се именице изведене сложеним суфиксима и именице изведене суфиксима *-ић* и *-це*. Садржај основне именице појачан је деминутивним суфиксима *-енце*, који уноси „хипокористичан призвук” (Клајн 2003: 59) и *-ешце* („који је уобичајен само у *јаћнешце*, донекле у *g(j)ешешце* и *шелешце* (поред чешћег *g(j)ешенце* и *шеленце*)” (Клајн 2003: 64)). У овој поткатегорији примећујемо да се налазе именице средњег рода (*ждребе*, *јаће*, *јаре*, *мајаре*, *пиле*, *јрасе*, *шеле*) које деминутив граде и суфиксима: *-це* и *-ић*. Додавањем суфикса *-ић* на основу средњег рода постаје деминутив мушког рода. О деминутиву на *-ић* од основе средњег рода, И. Клајн каже: „Од именица средњег рода уобичајено је плурално *-ићи*, као замена за праву множину, коју ове именице немају. То се пре свега односи на младе од животиња, нпр. *пилићи*, *јаћећи*, *јарићи* [...]” (Клајн 2003: 84).

У контексту налазимо да су облици: *пиленце* и *пилић*, или *јаћенце* и *јаћешце* и *јаћећи*, *ждробенце* и *ждрейчесинони*, наредо се користе са истим, деминутивно-хипокористичним значењем које препо-

⁴ „[К]од деминутива који означавају животиње код којих се узраст не може одредити, сема мали не може [се] заменити семом млад, него се деминутивно значење реализује као мали по величини (*летиширић*, *мишић*, *мравић*, *сомић*, *шаранчић*).“ (Јовановић 2010: 41).

знајемо у примерима: *Јаџош на шравњак истод расцветшале воћке изводи белу араберку и њено дорашо ждренеце са белом звездом на челу.* (Полишкин маџазин); *Једном показаше ми на брду прекрасну малу вилу – сећа се Исидора Секулић.* Као у бајци: *кров са широком стирехом, доксаш, шравњак и на њему зајонешно криво дрво, пас у хладовини, ждрейце на сунцу [...]* (Данас); *По нека овца блекне зајањенцејом.* (РСАНУ); *Чујше, браћо, божјаца! Нијди нишша не имам, Разма једно јењешце* (РСАНУ, НП Вук); *Нагамо се да ћеше одржаши реч. Тага ћемо имаши освешљење. И џилићи које Ферера очекује биће већ кокоши, догаје шалећи се девојка.* (Растко Петровић, Људи џоворе).

Дакле, деминутиви изведени од основе именица које означавају младунче животиње у контексту имају исто деминутивно-хипокористично значење. При томе, именице са *-енце* су уобичајеније у деминутивном значењу и чини се да хипокористична компонената код тих облика бледи, што нам потврђују лексикографске дефиниције: деминутиви изведени суфиксом *-енце* у речнику су дефинисани у већини случајева само квалификатором „дем.“. Деминутиви са суфиксом *-ићи* се користе у множини.

Посебно је занимљив случај именица типа *јајњић* и *јарић*, деминутива изведених суфиксом *-ић*. Значење које бележе речници јесте мушко младунче животиње. Уочено је да именице са суфиксом *-ић* (*-чић*) понекад могу бити употребљене и у значењу обележавања пола младе животиње (Јовановић 2010: 40). Ближе ћемо представити њихову лексикографску обраду у РСАНУ.

Деминутив *јајњић* је у РСАНУ дефинисан на следећи начин: *а. дем. и хић. од јајње* Била је мало дијете, како *јагњићб. мушко јајње*– Кад пас-тир одабере *јагњића* за угића, тај се пусти да све лето своју мајку „посе“.

Облик *јарић*, примећујемо, нема ознаку хипокористичности и дефинисан је преко синонима на следећи начин: *дем. од јарац; мушко јаре; младунче козе, јаре, козле* (РСАНУ).

3.1.3. Деминутиви од основе женског рода. Издвајамо их посебно зато што се суфиксом мења род мотивне именице, из чега произлазе и семантичке разлике.⁵ Творбом деминутива са суфиксима *-ић* и *-че* од именица женског рода са значењем животиња (*џишца, лисица*) изводе се деминутиви најчешће са значењем младунчета: *џишићи џишиче, лисичићи лисиче, змијић и змијче, затим и чавчић, жајче, џушче*. У вези са суфиксом *-че* којим се изводе деминутиви са значењем живих бића, Стјепан Бабић примећује да се њиме означава младо живо биће оба пола:

„Izvedenice su s. r., a obuhvaćaju bića obaju spolava, ne samo kad izvedenica može biti neutralizacija dviju osnova, npr. [...] *gušče* < *guska* i *gusak*, nego i kad je izvedena samo od jedne osnove: [...] *golupče* > *golub*, osim ako je značenje osnovne riječi biološki ili sociološki ograničeno samo na jedan spol: *tomče*, ... *djevojče* [...]” (Бабић 1986: 119).

5 Овом приликом нећемо детаљније разматрати однос мотивних именица мушког рода и деминутива изведених суфиксом *-че*, при чему се такође мења род основне речи.

Анализираћемо деривате именице *й̑шица*: *й̑шић*, *й̑шиче*, *й̑шичица*. *Пй̑шић* и *й̑шиче* су синоними у значењу 'младунче птице': *Уй̑врђено је да су имали два јајета у гнезду, али на жалост, ни из једној се није излејао й̑шић*. (Политика); *Уй̑ркос рогитиљској бризи, често преживи само једно й̑шиче*. (Политика). Ово значење забележено је и у лексикографској дефиницији: *й̑шиче* „младунче птице; мала птица” (РСЈ) и *й̑шић* „1.а. младунче птице б. реч од миља, обично при обраћању деци” (РСЈ).

Пй̑шић и *й̑шиче* имају хипокористичан предзнак када се истиче својство незаштићености, слабости. *Карлсон је седео у кревету и зинуо као й̑шић, па је Баџа пожурио да нађе неку кашику*. (Астрид Линдгрен, *Баџа и Карлсон с крова*); *Можда зашто што је грхџала као й̑шиче у зиму, и плакала, и бојала ме се*. (Умберто Еко, *Име руже*). Према наведеним примерима *й̑шић* и *й̑шиче* су синоними са значењем „младунче птице”, а затим и у метафоричним значењима помоћу којих се изражава особина, са заштитничким ставом говорника.

Деминутив од *й̑шица* јесте облик *й̑шичица* „дем. и хип. од птица” (РСЈ): *Уй̑ледао сам иза преграде у сџану како нека й̑шичица убацује канџицама у кљун храну* (А. Тишма, *Дневник 1942–2001*). У облику *й̑шичица* препознајемо доминантну сему „мали”. Деминутивним суфиксом *-ица*, којим се изводи именица истог рода као и мотивна реч, денотира се умањење основне именице и примарно значење јесте 'мала птица'.

Дакле, уколико се промени род именице, примарно ће бити значење 'младунче животиње'. То видимо и на примеру деминутива *змијић* 'младунче змије'. *Змијица* је пре свега деминутив, а у секундарном значењу може означавати 'младунче животиње'.

3.1.4. Они деминутиви који су изведени суфиксом којим се не мења род основне именице имају као примарно деминутивно значење.

Деминутивни облици именица женског рода подлежу следећем правилу: ако се деминутивним суфиксом промени род именице, догађа се и промена у значењу: *й̑шче*, *й̑шић*, *й̑шиче* примарно означавају младунче животиње.

Примарно деминутивно значење имају облици изведени суфиксом којим се не мења род мотивне именице *й̑скица* (>*й̑уска*), *й̑шичица* (>*й̑шица*).

Појаву да се променом рода мења и значење уочавамо и код деминутива основе мушког и средњег рода (*врайче* је 'младунац врапца', а *врайчић* деминутив; *јаренце* је деминутив именице *јаре*, а *јарић* означава 'мушко јаре'). Умањеницама, које су изведене сложеним суфиксима, исказује се јача емотивност у односу на деминутиве изведене основним суфиксом. То се огледа и у томе што су такви деминутиви често дефинисани као „дем. и хип”.

3.2. МЕТАФОРИЧНА ЗНАЧЕЊА ДЕМИНУТИВНИХ ИЗВЕДЕНИЦА

Деминутивни облици су синоними и наредо се користе и у метафоричним значењима, када се именом младе, мале животиње означава блиска, драга, вољена особа, према којој говорник има заштитнички став.

Ознака хипокористичности прати деминутиве за младунчад и животиње најчешће када се употребљавају да означе дете или младог човека, са нежношћу, наклоношћу, у примерима: *Тај човек имао је сина, мали лавић, и жену која је била сасвим нормалној изгледа, али јој је срце било лавље.* (Драган Великић, *Руски прозор*). Дакле, у секундарним значењима преовладава компонента хипокористичности.

Голубић: *Кад је снаша сјела, мейну јој на крило мало дијете, обично мушкараца, ваљда у жељи, да сшекне и сама за јодину дана шаквој толубића* (РСАНУ); **Пиленце и пилић(и):** *У ошечестиву, у фамилији, код мајере своје, лако је рађала. Њен синчић и ћерка излели су се као пилићи. Ко зна шта је сад, у шућини, чека.* (Милош Црњански, *Друга књига Сеоба*); - „*Чујте, пилићи моји*”, рече им мајка, „*овако је то било. Онда је умро и мој друји муж, ваш ошац*”. (Миланковић Милутин, *Кроз царство наука*); *Увукао је главу међу рамена као пиленце и ошао нејокрешан, са челом наслоњеним на штабло кесена.* (Габријел Гарсија Маркес, *Што јодина самоће*); **Јаћенце и јаћешце:** *Ошкад ши поче нежно шешаши:| „Јаћенце, сунце, чедо, зорице!”* (РСАНУ, Ђ. Јакшић); *Из милости дешешу кажу... јаћешце моје* (РСАНУ). Деминутиви *јаћешце* и *јаћенце* имају ознаку хипокористичности (поред деминутивности) у РСАНУ (док облици *јаћање*, *јаћање* имају само ознаку деминутивности) и са том компонентом развијају метафорична значења када се односе на децу.

Деминутиви са значењем младих животиња у датим примерима употребљени су у својим секундарним значењима. Код деминутива који означавају животиње, компоненту хипокористичности преузимају они облици који се користе да именују људе (односно децу) у метафоричном значењу, или да изразе неку људску особину.

„Иако регуларност није уобичајена за метафоричке преносе именовања, већ само за метонимијске, постоји један метафорички модел којем подлежу деминутиви за који би се могло рећи да је регуларан. У питању су називи за младунце животиња који се метафорички преносе на људе који поседују особине сличне онима које је човек, на основу колективне експресије, доделио животињама.” (Драгићевић 2016: 80).

Оваква употреба деминутива настала је на метафоричким асоцијацијама заснованим на семама колективне експресије: *јаће* – *крош-ка*, *мирна*, *недужна особа*; *лав* – *храбар*, *неустрашив човек* (Драгићевић 2010: 149).⁶

6 То су семантичке компоненте засноване на уверењима и представама целе језичке заједнице.

3.3. НЕДЕМИНУТИВНА ЗНАЧЕЊА ДЕМИНУТИВА КОЈИ ОЗНАЧАВАЈУ ЖИВОТИЊУ

У полисемантичној структури међу изведеницама са значењем животиње, уочавамо и нека недеминутивна значења. Лексикализација деминутива, чини се, представља процес чији је резултат осамостаљено значење:

„Деминутиви, природно, јесу у снажној вези са мотивним речима од којих потичу, али имају способност развоја полисемије. Статус њихових могућих значењских варијација посматрамо као континуум од благе маркираности (као семантичког додатка основном, деминутивном, значењу) у виду хипокористичности, еуфемизације и сл. преко посебних значења која имају самостални статус у полисемантичкој структури деминутивних лексема, па до потпуног осамостаљивања значења у посебну лексему, тј. до лексикализације.” (Драгићевић 2016: 77).

Многи деминутиви развијају специјална значења која се осамостаљују, а чиме једна лексема губи деминутивно значење. Дефиниције наводимо према *Речнику српскога језика* (РСЈ, 2011). За именовање појава из области ботанике користе се следећи облици: Именица **лисицица** означава „врсту јестиве гљиве жућкасте боје”. У питању је метафоричко преношење имена једног појма према сличности по изгледу, односно по боји. Примећујемо још и примере: **јежак** „јажораст” (‘барски шевар’); **јежић** ‘дивљи босиљак’, а чије је примарно значење деминутивно (дем. од јеж).

Термини из области зоологије су: **јеленак** „јеленак инсект”; **коњић** „зелени скакаквац”; **коњиц** „инсект” (*вилин коњиц*); **змијуљица** „морска/поточна/речна змијуљица”; **лептирић и лептирак** користе се као ‘назив за поједине врсте (малих) лептира’: *шљивов лейширић*, односно *шљивин лейширак*. Ова секундарна значења су добијена путем метафоре по изгледу.

Остала недеминутивна значења су: **птичица** „опасно, сумњиво лице”: *Он, најрасићо јајње, а она, љуша ишчицица, ња се сложили, дивоша!* (Исидора Секулић, *Кроника њаланачкој тробља*). **Црвић** у секундарном значењу означава „непријатну мисао која прогони некога”.

Чини се да о лексикализацији у овом тренутку можемо говорити у вези са именицамама **коњиц** и **јеленак** које су изгубиле своје деминутивно значење. На пример: *Била је то велика црна буба, јеленак са ситраховићим шћићалкама, њако да ња је Том звао „буба шћићавица”. Јеленак је био у кућцији од жижца. И прво шћо је буба учинила: ушћину ња за њрсћ. Наравно, он ња шљисну с њрсћа; јеленак одлети у средину цркве и њаде на леђа, а њозлећени њрсћ заби се у дечакова усћа.* (Марк Твен, *Том Сојер*).⁷

⁷ Мада је пример из дела преводне књижевности, ипак потврђује језичко осећање преводиоца, говорника чији је матерњи језик српски.

Занимљиви су и неки деминутиви са значењем делова тела (кљун) који поред деминутивних значења ('мали кљун') развијају и (недеминутивна) предметна (кљун: 'оно што обликом подсећа на кљун'). У недеминутивном, предметном значењу добијеном метафором по изгледу налазимо примере: *Баратао [је] савинутиим танким кљунићем своје мале сајцијске пинцетше*. (РСАНУ); *На нојама вуку шешке црне пайуче са кљунићима*. (РСАНУ); *Синцир од твоздени пеклици насукан је и обишен о једнон кљунку озјар*. (РСАНУ).

3.4. СТИЛСКА УПОТРЕБА ДЕМИНУТИВА

Поједини примери употребе неких деминутивних изведеница у аналитичком корпусу упутили су на њихову стилску функцију у књижевном делу. Занимљиви су примери преводне књижевности која излажемо: деминутивни облик изведен од именице *јелен*, облик *јеленце* налазимо употребљен у метафоричном значењу да означи 'вољеног, драгог човека': *Драги је мој као срна или као јеленце; ево ја, ситоји иза решешака зида, леда кроз прозор, вири кроз решешку*. (Стари Завет, *Песма над песмама*). У делу *Браћа Карамазови* писац гради упечатљиву поетску слику засновану на метафори и контрасту: *Хоћу да видим својим очима како ће јеленце лећи поред лава, и како ће заклани уситаши и зајрлиши се са својим убицом* (Ф. М. Достојевски, *Браћа Карамазови*). У примеру из Старог Завета деминутивом се исказује нежност, наклоњеност и љубав. Деминутив употребљен у реченици у делу руског реалисте, јесте метафоричка представа жртве, нејаког и незаштићеног бића и има експресивну функцију.

4. ИСПИТИВАЊЕ АНКЕТОМ

Корпусно истраживање употпунили смо резултатима анкете спроведене у мају 2017. године. У анкети је учествовало тридесет (30) студената треће године студија на модулу Српски језик и књижевност Филолошког факултета Универзитета у Београду. Анкета је била анонимна, а испитаници су писмено одговарали на два питања.

4.1. Први захтев је био: *Највишише деминутив следећих облика: то-луб, јелен, коњ, лейшир, змија, пшица, јаће*.

Циљ овог захтева био је да се, са једне стране, установи које све облике испитаници познају, а са друге стране, да се издвоји типичан облик деминутива задате речи, дакле, онај пример који је наведен на првом месту. Резултате износимо у Табели 1.

Табела 1: Резултати првог задатка анкете

	Мотивна реч	Типичан деминутив	Остали навођени облици
1.	голуб	<i>голубчић</i> (25)	<i>голубић, голубче, голубак</i>
2.	јелен	<i>јеленчић</i>	<i>јеленче, јеленак</i>
3.	коњ	<i>коњић</i> (30)	<i>коњче, коњица, коњић, коњичак</i>
4.	лептир	<i>лептирић</i> (28)	<i>лептирић, лептириче, лептирак, лептирко, лейко</i>
5.	змија	<i>змијица</i> (27)	<i>змијче, змијуљак, змијурак, змијуљица, змијић</i>
6.	птица	<i>птичица</i> (29)	<i>птичице, птичић, птичицак</i>
7.	јагње	<i>јагњенце</i> (17)	<i>јагњешце, јагњић, јагњић, јагњаца, јагња</i>

Напомене уз Табелу 1:

1. Од именица мушког рода највећу фреквенцију имају они облици који имају наставак *-ић/-чић*. Уколико постоји дублетни облик, он има знатно мању фреквенцију (нпр.: *голубчић* и *голубић*).

2. Именице женског рода имају типичан деминутив на *-ица* (*птичица, змијица*).

3. Занимљиво је приметити да се на првом месту као деминутив именице *јелен* налази облик *јеленчић*, зато што ту форму не бележе речници савременог српског језика, а извесно је да постоји у језичком осећању говорника. Потврду за постојање овог облика налазимо претрагом *Електронској користи*, у примеру из *Полишкиној маџина*: *Када се „виле“ итрају, Срндаћ, најмањи „јеленчић“ из огромне породице живошња у коју спадају јелен, велики лос, мали џуду, јелен ловашар... (Полишкин маџин)*. У датом примеру облик *јеленчић* је под наводницима, што сведочи о његовој необичности у свести аутора текста. Остали навођени облици су: *јеленче, јеленак*.

Дакле, иако је већина испитаника наводила више од једног одговора, на првом месту, као типичан облик, увек би био онај истог рода као и мотивна реч. Да је то чврст механизам, потврђује случај деминутива именице *јелен*: *јеленчић*. То је облик који су испитаници наводили на првом месту, и који се, дакле, јавља у језичком осећању, а занимљиво је приметити да речници ту форму не бележе.

4.2. Други захтев је гласио: *Које значење имају следећи облици: јагњенце, јагњић, змијић, змијче, голубче, голубчић, јеленак, јеленче, птичић, птичице, птичица, коњић, коњица*.

Одговори испитаника су упутили на неколике закључке:

1. Утицај рода није без значаја: примарно деминутивно значење имају они облици који су истог рода као и мотивна реч (*јагњенце, птичица*). Облик *јагњић* има доминантно значење: мушко младунче, у чему препознјемо утицај суфикса на семантику изведенице: *-ић* је суфикс којим се изводе именице мушког рода.

2. Облици на *-це* у већини случајева означавају младунче животиње (*ййииче*, *јолујче*). Занимљива је група изведеница: *ййиић–ййииче–ййиичица*, коју је већина испитаника дефинисала на следећи начин: *ййиић* је „младунче птице, који се тек излегао“; *ййииче* је „младо биће, младунче птице“; а *ййиичица* је „мала птица без обзира на старост“.

3. Метафорична значења, значења која се односе на људе бројна су у вези са задатим примерима.

- а) Деминутивном формом се исказује особина (пре свега умиљатост), или се тепа драгој особи (детету).
- б) Облици *змијић* и *змијче*, према одговорима испитаника, означавају дволичну, опасну особу или неваљало дете.
- в) За облик *ййиичица* примећена су значења: „сумњиво лице“, „узвик при сликању“ итд.

4. Анкета је показала да су облици *јеленак* и *коњиц* лексикализовани. Већина испитаника је за форму *јеленак* убележила значење инсекта, а *коњиц* се готово увек везује за *вилин коњиц*.

5. ЗАКЉУЧНЕ НАПОМЕНЕ

У раду смо посматрали процес десинонимизације међу именичким деминутивима изведеним од једне основе. Указано је на примере у којима постоји примарни однос синонимије, али су детаљније представљени случајеви у којима долази до разједначавања синонимског низа и упутило се на одређене чиниоце таквог процеса. Према постављеним циљевима испитивани су: творбени процес, морфолошке одлике, полисемија, као и стилска функција деминутива, а истраживање је уопштено и анкетним подацима у вези са одабраним корпусом.

5.1. Обличка варијативност у одређеној мери условљава и промену у значењу. Суфикс може утицати на значење. Суфиксима *-це*, *-ић/-чић*, *-ица* изводе се деминутивне именице, дакле, именице једне семантичке категорије. Међутим, и у оквиру исте значењске категорије, одабир суфикса условљава семантичку диференцијацију. Уколико се суфиксацијом промени род именице, може се променити и примарно значење деминутива при чему се он диференцира од других чланова низа, у чему препознајемо процес десинонимизације.

У вези са продуктивношћу деминутивних суфикса за деминутивно значење, они се распоређују на следећи начин: суфикси: *-ић/-чић* (чешћи је *-чић*) од основа мушког рода; *-ица* од основа женског рода; *-це* и *-че* од основа средњег рода.

5.2. Десинонимизација се огледа у томе што се једна деминутивна именица лексикализовала. Семантичка диференцијација се спроводи тако што (најчешће) један деминутивни облик развије полисемију и ле-

ксикализује се. Таква именица не ступа у однос синонимије са другим деминутивима изведеним од исте основе, већ се осамостаљује и има термилошко или предметно значење.

Резултате обличке варијативности и процеса лексикализације у вези са неким именицама потврдило је и корпусно и анкетно истраживање.

5.3. Деминутиви као сложена семантичка категорија имају знатно шире значењско поље него што то показује лексикографска дефиниција. Посматрање деминутивних облика на примерима из књижевних дела показала је да деминутиви представљају стилски вредне интерпретативне тачке различитих појава у књижевном делу, односно да служе стварању изразитије поетске слике. Деминутивни облици, као формални израз умањења намерно издвојених ентитета, служе као израз емоција, или као метафорично вредновање живота.

Регистар именичких деминутива изведених од једне основе

Мотивна реч	Деминутив
Мушки род	
врабац	врапчић, врапче
голуб	голубић/голупчић, голубак, голупче
јеж	јежић, јежак
јелен	јеленак, јеленче
кљун	кљунић/кљунчић, кљунак
коњ	коњић/коњчић, коњичак, коњиц, коњче
лептир	лептирић/лептирчић, лептирак, лептирче
црв	црвић/црвчић, црвак, црвићак, црвац
Средњи род	
ждребе	ждребенце, ждрешце, ждрепче
јагње	јагањеце, јагњенце, јагњешце, јагњић(и)
јаре	јаренце, јарешце, јарићи
пиле	пиленце, пилешце, пилићи
теле	теоце, теленце, телешце
Женски род	
гуска	гускица, гушче
змија	змијица, змијулица, змијић, змијче
лисица	лисичица, лисичић, лисиче
птица	птичица, птић, птиче

Извори

Електронски корпус: Duško Vitas i Miloš Utvić, *Korpus savremenog srpskog jezika* (verzija SrpKor2013), Grupa za jezičke tehnologije Univerziteta u Beogradu (<http://www.korpus.matf.bg.ac.rs>).

Николић 2000: *Обраћни речник српскога језика*, Нови Сад: Матица српска; Београд: Институт за српски језик САНУ: Палчић, 2000 (Београд: Хелета).

РСЈ: *Речник српскога језика*, Матица српска, 2011.

РСМ: *Речник српскохрватској књижевној језика*, Матица српска, 1967–1976.

РСАНУ: *Речник српскохрватској књижевној и народној језика*, Институт за српски језик САНУ, 1959–.

Резултати анкете спроведене у мају 2017. са студентима Филолошког факултета Универзитета у Београду.

Литература

Бабић 1986: Stjepan Babić, *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku*, *Nacrt za gramatiku*, Zagreb, 84–179.

Бечева 2000: Ничка Бечева, *О дублетности код деминутива и ауименитива у савременом српском језику*, Научни састанак слависта у Вукове дане 29/1, 197–202.

Драгићевић ²2010: Рајна Драгићевић, *Лексикологија српској језика*, Београд: Завод за уџбенике, 146–160.

Драгићевић 2016: Рајна Драгићевић, *Полисемија именичких деминутива у српском језику*, Научни састанак слависта у Вукове дане 45/3, 75–85.

Јакић 2014: Милена Јакић, „Парадигматски лексички односи у српским описним речницима”, у: *Савремена српска лексикографија у теорији и пракси*, ур. Рајна Драгићевић, Београд: Филолошки факултет, 167–193.

Јовановић 2010: Владан Јовановић, *Деминутивне и ауименитивне именице у српском језику*, Београд: Институт за српски језик САНУ.

Клајн 2003: Иван Клајн, *Творба речи у српском језику*. Књ. 2. Београд: Институт за српски језик САНУ, Завод за уџбенике и наставна средства, Нови Сад: Матица српска.

Ковачевић 2016: Милош Ковачевић, „О нормативном статусу синонимних и блискозначних твореница у српском језику“ у: *Зборник Института за српски језик САНУ III: Српски језик и актуелна питања језичкој планирања*, Београд: Институт за српски језик САНУ, 61–81.

Матијашевић 1982: Јелка Матијашевић, „О синонимији и синонимима”, у: *Лексикографија и лексикологија*, зборник реферата, Београд–Нови Сад: Српска академија наука и уметности, Институт за српскохрватски језик, Институт за јужнословенске језике Филозофског факултета у Новом Саду, Матица српска, Филолошки факултет у Београду, 115–130.

Ристић и др. 2005: Стана Ристић, Бојана Милосављевић, Владан Јовановић, „Једно од могућих решења обраде деминутива са суфиксима *-це* и *-(и)ић* (лексикографско-лексиколошки приступ)”, *Српски језик*, X/1–2, Београд, 597–616.

Руска граматика 1980: *Русская грамматика*, Том 1 „Словообразование”, Академиј наука СССР, Институт русског језика, Москва, 207–218.

Савић 1982: Свенка Савић, *Проблеми прагматичке синонимије у дискурсу*, Научни састанак слависта у Вукове дане 12, 31–36.

Тафра 2005: Branka Tafra, *Od riječi do rječnika*, „Desinonimizacija”, Zagreb: Školska knjiga, 267–279.

Ђорић 2008: Божо Ђорић, *Творба именица у српском језику*, Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије, 18–21.

Milica Božić / SEMANTIC DIFFERENTIATION IN A SERIES OF NOUN DIMINUTIVES DERIVED FROM ONE GENERATIVE BASE IN THE SERBIAN LANGUAGE

Summary / In this paper, the process of desynonymization was observed among the noun diminutives derived from one generative basis in the Serbian language. The objective of the research is to point to those cases in which the synonymous relation is deviated. In order to observe the elements of (semantic) differentiation, we have examined: the process of formation and the morphological features of the diminutives, their polysemy, and their stylistic function. The research is completed with survey data based on the selected corpus. Corpus and survey research have shown that desynonymization is primarily a result of the variability of formation of diminutives derived from one generative basis, as well as the lexicalization process.

Key words: semantic differentiation, desynonymization, noun diminutives, corpus research, survey research, Serbian language.

Примљен: 10. октобра 2017.

Прихваћен за штампу октобра 2017.